

tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 under fonden för förslag till statsverket anvisat ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor.

Stockholm den 13 december 1944.

Med undersätlig vördnad.

Nr 503.

Godkänd av första kammaren den 13 december 1944.

Godkänd av andra kammaren den 13 december 1944.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag jämte i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 247.)

Till Konungen.

I propositionen nr 305 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 24 november 1944, föreslagit riksdagen att till Aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

I motionen II: 567 har hemställts, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 305 måtte uttala som sin mening, att Kungl. Maj:t måtte genom styrelsen för Norrbottens Järnverk Aktiebolag eller på annat sätt låta verkställa en skyndsam utredning om ytterligare utbyggnad av järnverket med valsverk för utvalsning av de egna göten närmast till byggnads- och annat grövre handelsjärn samt i samband därmed om frågan om järnverkets utbyggnad även på bredden genom tillfogandet av ytterligare hyttugnar.

Det nya järnverket i Luleå är sedan över ett års tid i drift. Det tackjärn, som produceras i de två elektriska ugnarna (hyttorna), har erkänts vara av god kvalitet. Verket har sålunda kunnat lämna ett värdefullt tillskott till landets i nuvarande avspärrningsläge knappa järnförsörjning. Av övriga i den ursprungliga planen ingående anläggningar har sinterverket (för malmens förbehandling) i dagarna satts under drift, medan elektrostålverket anges bliva färdigt inom de närmaste veckorna. På grund av den inträdda starka prisfördyringen och därav följande brist på anläggningskapital har däremot det jämväl tidigare beslutade thomasverket ännu ej kunnat utbyggas.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser att bereda medel till dels ifrågasättande thomasverk med 4,5 miljoner kronor, dels ock en tredje elektrisk tackjärnsugn med 3,5 miljoner kronor eller alltså sammanlagt med 8 miljoner kronor.

Mot byggandet av tackjärnsugnen såsom el tackjärnsugn har invänts, att små-

righeter att anskaffa elektroder möjligen kunde väntas uppstå. Riksdagen förutsätter, att i den mån situationen så påkallar statens industrikommission undersöker möjligheterna till en lösning även av denna för vår kristidshushållning ej oviktiga tekniska detalj.

Anläggandet av en tredje tackjärnsugn har mött betänkligheter från industrikommissionens sida men utan meningsskiljaktigheter tillstyrkts av planeringskommissionen. För egen del finner riksdagen dess anläggande innebära en rationell åtgärd, särskilt med hänsyn till att utbyggnaden kan företagas utan att de allmänna förvaltningskostnaderna eller verkets utgifter för malmlossning och för andra fasta anläggningar i tillnärmelsevis motsvarande grad behöva ökas. För utbyggnadens genomförande nu omedelbart talar den allmänna utvidgningen av vår tackjärnsproduktion, som anses önskvärd även under den närmaste framtiden. Av redan gjorda prognoser att döma skulle ett kommande fredsslut ej kunna väntas medföra åtminstone för vårt lands del någon omkastning i nuvarande knapphetsläge i fråga om denna vara; enligt vad som upplysts torde man vid sina framtidskalkyler tvärtom böra räkna med en fortsatt stark efterfrågan på järn åtminstone under de närmaste efter kriget följande återuppbyggnadsåren.

Riksdagen anser alltså, att en tredje el tackjärnsugn bör anläggas.

Vad därefter angår *thomasverket* bör beaktas, hurusom styrelsen för Norrbottens järnverk i skrivelse den 18 januari 1944 hemställde om anslag till thomasverkets utbyggnad med förmälan att denna del av anläggningen dittills måst anstå, emedan tidigare anvisade anslag blivit otillräckliga till följd av uppkommen prisfördyring m. m. Sedan frågan därefter varit föremål för ytterligare utredning i statens industrikommission, har den nu först i förevarande proposition kunnat föreläggas riksdagen till avgörande. Det är att beklaga, att denna fördröjning inträffat. På de skäl departementschefen anfört finner riksdagen angeläget, att anläggningen nu snarast fullbordas.

Thomasverket utgör ett rationellt led i järnverkets utbyggnad. I thomasverket skall en del av det i masugnarna framställda tackjärnet förädlas dels till thomasgöt dels ock till förblåst thomasmetall, vilken senare skall slutbehandlas i den inom kort färdiga elektrostålugnen till elstålgöt och högvärdigt omsmältningssmaterial (järnsvampersättning).

Enligt industrikommissionens utredning skulle man under framtida sämre konjunkturer nödgas räkna med avsättningssvårigheter för götprodukterna från ett sålunda utbyggt verk. Mot denna utredning må dock ställas en av verksledningen företagen undersökning utvisande att det inhemska köpintresset täckte verkets sålunda planerade produktion. I detta sammanhang bör ej förbises den under ärendets förberedande behandling samt för övrigt också av reservanterna inom planeringskommissionen framförda tanken på verkets utbyggnad med ett valsverk. En sådan utbyggnad ligger visserligen utanför det program, som verksledningen satt som sin uppgift att lösa. Den torde dock kunna anses som ett rätt naturligt framtidsled i verkets utveckling. Då av nämnda reservanter uttalats, att ett valsverk "skulle komma att kräva ett mångdubbelt större anläggningsskapital än thomasverket", må erinras, att den anläggning som väl närmast i detta fall skulle tänkas kunna ifrågakomma vore ett grovvalsverk för framställning av valsade ämnen (billets m. m.), d. v. s. mellanprodukter, vilka till skillnad från göt kunna betecknas som standardvaror på den internationella marknaden och för vilkas framställning det i järnverket ingående stålverkets produkter kunna direkt användas. Kostnaderna

för ett grovvalsverk torde, enligt vad som uppgivits, vid nuvarande prisläge kunna beräknas till 10 miljoner kronor. Minst lika viktigt som utformningen av dessa framtidsplaner är dock vinnandet av en tillförlitlig överblick över de i företaget hittills gjorda investeringarna och de framkomna driftsresultaten.

Sammanfattningsvis vill riksdagen erinra, att det nuvarande Norrbottens järnverk kan anses härleda sin tillkomst från en begäran av 1932 års riksdag om en *skyndsam* utredning av hithörande frågor. Den plan, som sedermera efter synnerligen tidsödande utredningar vid 1941 års riksdag fastställdes och som riksdagen med hänsyn särskilt till tidsläget ansåg böra snabbt genomföras, avsåg, förutom anläggning av elektriska hyttor och ett elektrostålverk, utbyggnad som ett led däremellan av ett thomasverk. Denna plan, uppbyggd på ingående undersökningar även om avsättningsmöjligheter och räntabilitet, hade framlagts av bolagsstyrelsen. Den tillstyrktes då också av statens industrikommission, som ansåg sig kunna uttala, att ett sådant planlagt verk borde kunna bli ett ur försörjningssynpunkt värdefullt komplement till den nuvarande inhemska järnindustrien. Ifrågavarande utbyggnadsprogram, vilket alltså jämt av verksledningen anses som det för företaget mest lämpliga, finner riksdagen nu böra utan ytterligare dröjsmål fullföljas. Riksdagen förbiser därvid ej de stora ekonomiska vanskligheter i form särskilt av utländsk konkurrens, som kunna möta detta under världskrigsåren med deras uppdrivna priser och knapphet på byggnadsmaterial nystartade företag inom en för konjunkturerens växlingar så utsatt produktionsgren som järnindustrien. Riksdagen förutsätter emellertid, att verkets ekonomiska utveckling av Kungl. Maj:t följes med den största uppmärksamhet. I anslutning till vad redan 1939 års riksdag framhållit vill riksdagen till sist också uttala den förhoppningen, att det skall visa sig möjligt för Norrbottens järnverk att med redan bestående svensk järnindustri erhålla samarbete till denna industris och landets gemensamma bästa.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till Aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 under fonden för statens aktier anvisat ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

Stockholm den 13 december 1944.

Med undersätlig vördnad.
